

POUČENIE OD FIGOVNÍKA

MK 11, 12-14 a 20-25

JAN KOMRSKA (Architekt, dôchodca)

Posledné dni pred zatknutím a umučeníím chodieval Pán Ježiš s učeníkmi z Jeruzalema prenocovať do Betánie, pravdepodobne do domu Márie, Marty a Lazára. Asi tri kilometre dlhá prechádzka ráno a večer bola príležitosťou na záverečné vyučovanie najužšieho kruhu žiakov – učeníkov. Učiteľ používal nielen verbálnu formu výkladu, ale aj rôzne akcie, pri ktorých sa mohli žiaci učiť počutím aj pozorovaním.

Cestou do Jeruzalema, asi v pondelok ráno veľkonočného týždňa, sa hladný učiteľ chcel nasýtiť ovocím z figovníka. Na strome však bolo iba lístie a Pán Ježiš ho odsúdil k trvalej neplodnosti. Figovník vyschol a Majster dal učeníkom, ktorí si to všimli, lekcii o modlitbe viery.

V epizóde s figovníkom nás Pán Ježiš prekvapuje nečakane tvrdým konaním. Strom, ktorý sa „previnil“ tým, že nemal ovocie, je okamžite odsúdený a nemá možnosť nápravy. Učeníci si isto pamätali podobnosť o figovníku, ktoré zapísal Lukáš (Lk, 13, 6-9). Majiteľ figovníka hľadal na strome ovocie márne tri roky, ale vypočul návrh záhradníka, aby dal stromu šancu ešte jeden rok. Dva rozdielne prístupy k stromu bez ovocia sa nám môžu zdať nespravodlivé. Razantné konanie voči odporcom nebolo pre Pána Ježiša typické a zvyčajne používal len ostrejšie slová. Aj bič sa ocitol v rukách Majstra pri čistení chrámu len raz. Čo znamená nekompromisný postoj k figovníku?

Potrestanie figovníka

Niektorí moderní učitelia podrobili konanie Pána Ježiša s figovníkom kritike – uvádza sa to v knihe biblických komentárov, ktoré editovali D. Guthrie a J. A. Motyer. Pre kritikov je nepochopiteľné hľadať figy

na strome mimo obdobia zberu úrody. A zahubenie figovníka kvôli tomu, že neponúkol nič na potlačenie hladu, pokladajú za nepravdepodobné a nehodné nášho Pána. Kritici pri hodnotení zaujímajú k Pánovi Ježišovi postoj ako k síce výnimočnému, ale predsa človekovi. Skúsme teda na kritiku odpovedať z ľudského hľadiska.

Biblický slovník informuje o miestnych a časových reáliách. V nich je odpoveď na kritiku údajnej nezmyselnosti hľadania ovocia na figovníku pred veľkonočnými sviatkami. Figovník koncom marca nasadzuje na lístie a súčasne s lístím sa objavujú zárodky ovocia. Zárodky dosahujú veľkosť čerešne, sú jedlé a chudobným slúžia na spestrenie jedálneho stola. Väčšina z nich opadá, zvyšné dozrejú ako skoré figy v júni a súčasne vo vyšších polohách stromu začínajú vyrastať letné figy, ktoré dozrejú v auguste. Na konci zimy dozrievajú ešte zimné figy. V našej epizóde teda síce nebol ešte čas skorých fig, ako píše Marek, ale Pán Ježiš zrejme hľadal na bohato olistenom figovníku zvyšky minuloročnej úrody alebo zárodky novej – a ich absencia svedčila o neplodnosti stromu.

Druhá námietka sa pokúša ukázať Pána Ježiša ako netrpelivého a bezcitného človeka v situácii, keď ho prepadne náhly pocit hladu. Zastavme sa najprv pri

otázke učiteľovho hladu. V evanjeliách sa málo dočítame o tom, ako sa Pán Ježiš bežne stravoval. Zrejme podobne ako ostatní, skôr chudobní ľudia. Na raňajky len zopár olív alebo kúskov ovocia, na obed chlieb, ryba, mlieko, pražma (opražené zrná z nevyzretých klasov) a ovocie. Hlavné jedlo večer po práci bolo najsýtejšie: polievka alebo omáčka s chlebom, občas mäso, víno. Ak by sme žili v tej dobe my s našimi dnešnými nárokmi na stravovanie, asi by sme mnohí boli hladní permanentne. Hladní učeníci trhali klasy a jedli zrná obilia (Mt 12, 1) – neviem si predstaviť, ako bolo možné takýmto spôsobom sa zasýtiť alebo aspoň zmierniť hlad.

Satan chcel využiť hlad Pána Ježiša po jeho štyridsaťdňovom pôste na púšti (Mt, 4) a vyzval ho, aby si zázračným spôsobom zaobstaral chlieb. Napriek krutému hladu na hranici života a smrti Pán nepodľahol satanovej ponuke. Je teda zrejme, že konanie Pána Ježiša v kauze s figovníkom nebolo motivované frustáciou z pocitu hladu, zvlášť keď si uvedomíme, že pútnici len pred asi hodinou opustili dom pohostinnej Marty. Hlad bol v epizóde spúšťačom názorného vyučovania učeníkov, podobne ako bol smäd podnetom pre začatie rozhovoru so ženou samaritánkou pri studni (Jn 4). Jednoducho povedané, aj obyčajný ľudský hlad a smäd plnili svoju úlohu pri zvestovaní Božieho kráľovstva a vyučovaní nasledovníkov Pána Ježiša.

Napokon, ako to bolo s učiteľovým prehnane prísny trestom pre strom bez ovocia? Figovník sa považoval za symbol izraelského národa. Figovník v tejto epizóde výrazne symbolizoval vtedy aktuálny stav národa. Bohatstvo lístia pripodobňuje formálne prejavy náboženstva, ktoré žiaľ neprináša ovocie spravodlivosti. Záhuba figovníka bola poslednou výstrahou pre národ, ktorý sa práve chystá zavrhnúť svojho Mesiáša, a súčasne prorocťvom o tom, čo národ postihne už o niekoľko rokov. Záhuba stromu – organizmu bez živej duše – mala poslúžiť k záchrane ľudí, aby ich duše neskončili vo večnej záhube.

Epizóda s figovníkom sa končí Majstrovým prekvapujúcim poučením. Čakali by sme niečo podobné ako v Kázni na vrchu (Mt 7, 19) o tom, že strom, ktorý nerodí dobré ovocie, bude vyťatý. Ale učiteľ žiakov prekvapuje tým, že viera im umožňuje konať podobne ako on. Ba čo viac, dáva moc nielen nad stromom, ale aj nad vrchom.

Moc viery

Ako máme rozumieť moci, ktorú dáva viera? Nevieime nič o tom, že by sa nejaký vrch na základe viery a modlitby premiestnil do mora. Znamená to, že sa ešte nenašiel človek, ktorý by mal dostatočnú vieru na takýto čin? To ani apoštol Pavel nemal dosť viery? On nemusel premiestňovať vrch, ale mohol loď, ktorou sa plavil do Ríma, preniesť z búrkovej oblasti na pokojné more. Prečo to neurobil? Nevieim, ale pokúsím sa odpovedať. Pán Ježiš nás nevyzýva k viere preto, aby sme v moci viery predvádžali nejaké atraktívne kúzelnícke kúsky. K tomu jeho samého pokúšal satan na púšti, keď ho vyzýval, aby predviedol pôsobivý zoskok z výšky múra jeruzalemského chrámu. Takýto prejav moci

viery Pán Ježiš rázne odmietol. Vrchy teda zostávajú na miestach, kde ich umiestnila Božia stvoriteľská ruka. Viera, ktorá znamená spočívanie v Bohu, dáva schopnosť vyzvať na odstránenie vrchov – prekážok – na ceste k Božiemu cieľu. Na to existuje množstvo príkladov. George Müller, ochranca sirôt v anglickom Bristole v 19. storočí, pri starosti o stovky sirôt nemal zabezpečené finančné krytie pre svoju prácu. O financie prosil len Pána Boha a On mu ich posielal prostredníctvom ľudí. Obrazne by sa dalo povedať, že celý vrch potrebných prostriedkov sa na základe modlitieb presunul tam, kde ich bolo treba k službe kresťanskej lásky.

Pán Ježiš pridáva v poučení aj pravidlá pravej modlitby. Základom je viera v Boha bez pochybovania. Čo to znamená vyjadruje formulácia, ktorá relativizuje čas a mení postupnosť gramatických časov: 1. prítomný čas – modlite sa, 2. minulý čas – dostali ste a 3. budúci čas – budete mať. Len čiastočne rozumíme výmene prítomného a minulého času. K lepšiemu pochopeniu mi pomohol trojročný vnuk. Hrali sme futbal a stará mama nás sledovala. Chlapec sa k nej počas hry obrátil a povedal: Ešte hráme, ale už som vyhral. Presne tá istá zámena prítomného a minulého času mi pripomína, že vo viere musíme byť ako deti. Druhým aspektom modlitby je odpustenie ľuďom. Rovnako ako v Mt 6, 14–15 je Božie omilostenie podmienené naším odpustením.

V diskusi s kritikmi počínania Pána Ježiša v kauze neplodného figovníka sme sa pozerali na ľudskú stránku jeho osoby. Príhoda s figovníkom sa stala tesne predtým, ako bol Pán Ježiš odsúdený a popravený za to, že sa ako človek stotožnil s Bohom Otcom ako jeho Syn, ktorý je Bohu rovný. Sudcom musíme dať za pravdu, že každý človek, ktorý sa robí rovným Bohu, si zasluhuje odsúdenie a prísne potrestanie. Ako veľmi sa mýlia všetci, ktorí v Pánovi Ježišovi vidia dokonalého, láskavého a mimoriadne múdreho – ale len človeka. Domnievam sa, že sa mýlia viac ako Židia, ktorí ho poslali na kríž.

Pán Ježiš nám v niektorých situáciách viac a v niektorých menej nápadne dáva najavo, že je súčasne človekom i Bohom. V epizóde s figovníkom sú to hlavne tieto prejavy Božej podstaty v jeho osobe:

1. Človek síce dostal právo vládnuť nad stvorením, ale každý ľudský zásah, ktorým sa zničí strom bez vážneho dôvodu, je mravne sporný. Zásah Boha – Stvoriteľa je ale niečo celkom iné. Ten, ktorý udržuje pri živote každú rastlinu aj živočicha, určuje neomylné a suverénne aj dĺžku ich života a nik nemá najmenšie právo s jeho rozhodnutím nesúhlasiť.

2. Zvestovanie súdu nad Izraelom, ktorý odmietol Bohom poslaného Mesiáša.

3. Udelenie moci konať zázraky veriacim v Boha.

4. Stanovenie podmienky odpustenia bližným pre tých, ktorí chcú vierou získať moc od Boha.

Len Boží Syn, Pán Ježiš, má právo výkladu toho, čo je pravá viera v Boha. Len on nám dáva možnosť prijať – ak nie pochopiť – Božie činy, ktoré nemusia vyhovovať ľudským predstavám o tom, čo je správne a čo nie. ■

(Prednesené v zbere Cirkvi bratskej v Bratislave na Cukrovej ul.)